

Historie van het Brouwershuis (1880-1990?) Voorheen Stationsplein 14 Budel-Schoot

De spoorlijn Antwerpen-Mönchengladbach ('de IJzeren Rijn'), geëxploiteerd door de spoorwegmaatschappij "Le Grand Central Belge" werd in 1879 geopend. Hier, in het gehucht Schoot kwam aan deze lijn het (grens)station 'Budel' tot stand. Hierdoor werd een aanzet gegeven tot de ontwikkeling rond het nieuwe Stationsplein.

Oorspronkelijk stonden hier slechts enkele boerderijen. In 1879 verkocht Reinier Davits verschillende percelen aan Gerardus Arts, die in 1870 naast het ouderlijk huis van zijn vrouw in de Nieuwstraat in Budel een bierbrouwerij (Later "De Hoop") had opgericht.

Deze liet het woongedeelte van de boerderij afbreken en liet tegen het achtergedeelte aan het, aan de buitenkant nooit meer verbouwde, Hotel-Café-Restaurant bouwen in 1879/1880.

rechts op de foto "Het Brouwershuis"

Het werd een voor die tijd zeer modern tweelaags logement onder een schilddak gedekt met oudhollandse pannen. De gevel bestaat uit drie traveeën met gemetselde pilasters. De begane grond en de verdieping hebben zesruits schuiframen, waarvan de middenroede van het bovenlicht een verbrede basis

Heemkundekring 'De Baronie van Cranendonck'

<https://heemkundekringcranendonck.nl>

heeft. Als naam kreeg het gebouw: "In 't Brouwershuis" vanwege de associatie met de brouwersfamilie Arts, die het in eigendom had.

Foto: Harrie Jaspers

De eerste bewoners en uitbaters van het Brouwershuis waren Peter Rutten (geboren 9-6-1851 in Budel) en Maria Beatrix Ballings (geboren 17-3-1857 in Hamont). Het gezin kwam op 21-7-1879 uit Mol, België. Peter Rutten was een zoon van J.C. Alexander Rutten, die burgemeester was van Budel van 1853 tot 1899, die op zijn beurt afstamde van de brouwersfamilie Rutten! Peter Rutten stond behalve als herbergier ook bekend als een uitstekende ruiter, die op zijn 'Araab' langs het spoor flitste en in Budel de liefhebberij voor de ruitersport bracht. Het gezin kreeg negen kinderen. Zoon Adrianus huwde met Maria (Mieke) Rutten. In 1891/1892 kwamen hier de heren Dor en Sepulchre om in het Brouwershuis met de gemeente te onderhandelen en uiteindelijk 628 ha grond te kopen voor de oprichting van de Kempische Zinkfabrieken. In 1892 begon de Zinkfabriek reeds te produceren en stonden er slechts fabriekshallen. Kantoorruimten waren er nog niet en het dorp Dorplein bestond nog helemaal niet. Jarenlang was de loonadministratie gevestigd boven in een kamer van het Brouwershuis. Om de 14 dagen was er 'consum' (uitbetaling). De arbeiders kwamen door de gang binnen om naar boven te gaan om het loon te ontvangen. Uiteraard ging men via het café met

Heemkundekring 'De Baronie van Cranendonck'

<https://heemkundekringcranendonck.nl>

opengemaakt loonbultje, weer naar buiten.

Peter Rutten stierf op 28-10-1903, zodat Bea Rutten-Ballings, Madame Rutten zoals ze hier genoemd werd, alleen met de kinderen achterbleef in het Brouwershuis. In 1905 besloot de weduwe van Peter Rutten Beatrix Ballings om zelf voor haar en haar dochter een nieuw horecabedrijf te bouwen en zegde de huur op. Zij bouwden aan de andere kant van het Stationsplein het café "Entree de Dorplein", het karakteristieke witte gebouw aan de toenmalige overweg, aan de weg naar Dorplein. Dit gebouw is altijd hotel, café restaurant gebleven, totdat het is verbouwd tot een dubbele woning, nu Hamonterweg 5.

In 1905 nam het echtpaar Geurts de uitbating van het Brouwershuis over. De Heer Sepulchre, directeur en actionair (geldschieter) van de Zinkfabriek, die in Luik woonde kwam regelmatig via het station en dan verder met het 'machientje' naar Dorplein. Hij dronk dan vaak koffie in het Brouwershuis en nam een paar lekkere, door madame Geurts zelf gebakken, mikken mee naar Luik terug. In de 'aanbouw' van het huis werden zoals hier gebruikelijk op een boerderijtje door Madame Geurts geiten en een varken gehouden, ieder half jaar werd er een varken geslacht. Verder diende deze 'aanbouw' ook als kolenopslagplaats, want de Geurtsen hadden er, evenals hun opvolgers, een kolenhandel. Tevens lag er aan de kant van de Grootschoterweg een goederen weegbrug.

Het Brouwershuis werd in 1930 overgenomen door Nilke (Leonardus) Bouwels, geboren op 22-9-1892 in Weert en getrouwd met Maria Dielissen, geboren op 22-11-1892 in Soerendonk. Deze stond bovenaan op de lijst van de vergunning. Van te voren had Nilke Bouwels een café in het 'Mibbel' (Midbuul), vroeger café 'De Tuinman', vanwege de tuin aan het huis. Later de Lucky bar genoemd. Het gezin Bouwels telde vier kinderen, drie jongens en een meisje. Met deze volledige vergunning, mocht ook sterke drank verkocht worden zodat Nilke Bouwels ook een slijterij begon. Deze slijterij was links aan de voorkant van het huis gelegen.

Na de bevrijding werd het Brouwershuis voor korte tijd ingericht als kwartier voor de Engelsen, waarbij het café voor de officieren was.

Na de oorlog liep het personenvervoer per trein op het station sterk terug, tot dat het in 1953 helemaal werd gesloten voor personenvervoer. Dit had tot gevolg dat het Brouwershuis nog nauwelijks als pension dienst deed. Enkel het café, kolenhandel en weegbrug rendeerden nog. Eten kon men er enkel nog op aanvraag. De drukste dagen voor het café waren de zondag, dan werd er veel gekaart en natuurlijk de kermis en carnavalsdagen.

Nilke Bouwels stierf op 22-2-1951 waarna de vergunning, op schriftelijk verzoek, met ingang van 5-3-1951 overging op zoon Jan (Johannes) Bouwels.

Jan Bouwels, geboren 16-5-1917 was getrouwd met Ilse Sieberts, geboren op 16-9-1922 te Wuppertal in West-Duitsland. De moeder van Jan en zijn zuster bleven nog enige jaren bij hem wonen. Vermeldenswaard is nog dat zo rond 1957 in het Brouwershuis, het consultatiebureau was gevestigd. Dokter Visschers hield dan zitting in de keuken van 13.00-16.00 uur, gedurende welke tijd het café was gesloten.

Omdat de klandizie, ten gevolge van de zeer geringe activiteiten rond het station, steeds verder terugliep, zegde Jan Bouwels de huur op, verkocht de inboedel in 1969.

Het Brouwershuis stond nu leeg. Omdat de eigenaar, brouwer G. Arts geen nieuwe uitbaters voor het sterk verouderde café kon vinden, werd er een ander "praathuis" van gemaakt. Van juni 1970 tot en met maart 1980 was hier de Koninkrijkszaal van de Jehovah's Getuigen in gevestigd. Al die tijd woonden er ook enkele gezinnen van de Jehovah's Getuigen. Dit duurde tot april 1980 toen de nieuwe Koninkrijkszaal aan de Pr. Beatrixstraat in Budel-Dorplein werd geopend.

Foto: Harrie Jaspers

Vanaf 1980 stond het Brouwershuis leeg.

Omdat een café of restaurant toch niet rendabel is op deze plaats, verkocht de huidige directie van de Budelse Brouwerij op 1-5-1989 het pand met bijbehorende grond aan het aannemersbedrijf D. (Don) Aarts B.V., die de deuren en ramen van het pand dichtspijkerde om vandalisme tegen te gaan. Het aannemersbedrijf heeft het op haar beurt weer doorverkocht aan het winkelbedrijf EDAH die hier een nieuw winkelpand liet bouwen. (Nu De Plus supermarkt)

Het dichtgespijkerde pand voor de sloop in 1989 Foto: Harrie Jaspers

Het nieuwe pand van de Edah (Nu Plus) Foto: Harrie Jaspers

[Bron: Aa-kroniek 1989-04 Het Brouwershuis te Budel-Schoot door Harrie Jaspers.](#)

Lees ook: 150 jaar Budelse Brouwerij 'De Hoop', 1870-2020 door Carine Arts, Jan Jakobi en Theo Martens in de Aa-kroniek 2020 nummer 3 (te koop bij de boekhandels en de VVV)